

Kulturministeren

Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Tlf : 33 92 33 70
E-mail : kum@kum.dk
Web : www.kum.dk

DET TALTE ORD GÆLDER

(Kulturministerens talepapir fra åbent samråd den 2. december 2024 i Folketingets Kulturudvalg)

Tak for ordet og for muligheden for at besvare samrådspørgsmålene.

Regeringen har stillet forslag om en anlægslov, der skal sikre gennemførelsen af anlægsprojektet på fortidsminedet Nyborg Slot.

Vi har her at gøre med et projekt, som efterhånden nu går mange år tilbage.

Formålet med projektet er at gøre formidlingen af slotets historie nutidig og tilgængelig for offentligheden.

Det synes jeg, at slottet fortjener. For her har vi at gøre med Danmarks ældste bevarede kongeborg.

Sådan et stykke danmarkshistorie fortjener at blive fortalt med værdighed og de bedste faciliteter.

Jeg synes, det er ærgerligt, at et af landets vigtigste historiske bygningsværker har været lukket for offentligheden i over syv år.

Derfor er jeg også glad for, at der under 1. behandlingen af lovforslaget viste sig en bred politisk opbakning til anlægsloven blandt Folketingets partier.

Jeg vil betrygge jer i, at Nyborg Slot-projektet er blevet undersøgt grundigt.

Det har jeg ligeledes understreget i mine skriftlige svar til Folketinget, hvor jeg har forsøgt at besvare alle de rejste spørgsmål.

Der har været tale om fagligt tunge spørgsmål. Jeg inviterede jer derfor til en teknisk gennemgang i ministeriet den 28. november. Jeg håber, at gennemgangen gav afklaring om nogle af de forhold, vi skal drøfte i dag.

Spørgsmålene til dette samråd handler om flere forhold. Jeg vil forsøge at besvare dem alle.

Der er mange holdninger, som kommer til udtryk ved et projekt som dette.

Forskellige æstetiske præferencer kan i sig selv føre til ophedede debatter. Det samme kan forskellige tilgange til kulturarven og bevaring.

Jeg anerkender, at der er nogen, der helst så, at vi lod Nyborg Slot stå, helt som det står nu. Eller som måske havde ønsket sig en anden type tilbygning.

Den rejste kritik har været relevant. For man skal selvfølgelig tænke sig om, når man bygger i forbindelse med et vigtigt fortidsminde.

Jeg vil her i dag nærmere redegøre for den grundige behandling af projektet.

Et af de rejste spørgsmål er, om projektet er reversibelt.

Reversibilitet er et arkitektfagligt begreb, der bruges i forhold til at arbejde med kulturarv.

Reversibilitet forstås som et princip om forsigtighed, når man gennemfører arbejder på historiske bygninger.

Der findes ikke en teknisk og præcis definition af, hvornår noget er reversibelt. Det vil altid bero på en konkret faglig vurdering i den specifikke kontekst.

I Nyborg Slot-projektet er der arbejdet meget nøje med et sådant forsigtighedsprincip.

Slots- og Kulturstyrelsen – som er bygherre på projektet – har fået bistand fra VMB Arkitekter, der har bred erfaring med restaurering af fredet kulturarv.

Der er udarbejdet en såkaldt ”restaureringsholdning” til projektet, som er de styrende retningslinjer for arbejdet med fortidsmindet.

I restaureringsholdningen fremgår bl.a. følgende:

”alle tilføjelser og nybyggeri opført på fortidsminder skal udføres, så de er fuldt reversible – og dermed kan fjernes uden at volde skade på fortidsminder og de fredede bygninger.”

Det er dermed det styrende princip for projektet, at der skal tages mest muligt hensyn til fortidsmindet, og at projektet skal være reversibelt.

Derfor fremgår det også af bemærkningerne til lovforslaget.

Projektets indvirkning på fortidsmindet har været vurderet i flere sammenhænge.

Projektet har været vurderet af en uvildig rådgiver i form af COWI, som har udarbejdet en miljøkonsekvensrapport.

En miljøkonsekvensrapport er en grundig vurdering af et konkret projekts virkning på kultur, miljø og natur. I rapporten konstaterer COWI, at de forskellige tiltag i projektet er reversible.

Miljøstyrelsen har konstateret det samme.

Forud for miljøkonsekvensrapporten ligger også en grundig myndighedsbehandling og grundige arkæologiske forundersøgelser.

Jeg finder ikke grundlag for at betvivle de grundige undersøgelser herom.

I princippet ville man derfor kunne fjerne nybyggeriet igen, hvis nu man f.eks. om 50 år måtte ønske det. Og fortidsmindet ville være intakt.

Jeg vil dog fremhæve, at vi jo ikke laver projektet for at fjerne det igen. Det er hensigten, at projektet skal stå i flere hundrede år til gavn for Nyborg og en masse besøgende.

Der har været rejst bekymring om visse specifikke dele af projektet.

Det har f.eks. været nævnt, at der vil blive boret pæle direkte ned i arkæologisk materiale. Materiale, som rummer Christian d. III's ringmur.

Det har været nævnt, at fortidsmindet ikke kan bære de nye konstruktioner.

Jeg vil gerne henvide til svarene på de udvalgsspørgsmål, der er oversendt. De af mine kollegaer, der var til stede på den tekniske gennemgang den 28. november har desuden fået en grundig indføring i de konkrete tiltag i projektet.

Som det fremgår af mine skriftlige svar til udvalget, er projektet tilrettelagt, så der er respektafstand til de steder, hvor der er fortidsminder under jorden.

Der vil blive brugt en metode, hvor der sættes pæle i jorden på omhyggeligt udvalgte steder, hvor de arkæologiske forundersøgelser har vist, at der ikke er spor af fortidsminder.

De steder, hvor der bygges oven på eksisterende byggeri – dvs. Vagttårnet og eksisterende ringmursdele – vil de

blive sikret med et beskyttende lag – et såkaldt offerlag – som nybyggeriet funderes ovenpå.

Et offerlag har den funktion, at den beskytter den underliggende ruin, holder sammen på det og sikrer ruinen mod vejr og nedbrydning.

Under hele processen vil der derfor blive taget behørigt hensyn til fortidsminder og kulturarven.

Hensigten er, at man tydeligt skal kunne se forskellen på nyt og gammel, som man f.eks. også kender det fra restaureringen af Koldinghus.

Der er også kritikere, der sætter spørgsmålstegn ved, om det nu også er nødvendigt med en anlægslov.

Når vi som regering ønsker at sikre projektet med en anlægslov, er det fordi det er det rigtige greb til at få projektet tilbage på sporet.

En anlægslov giver sikkerhed for fremdriften af projektet.

Jeg har hørt spørgsmålet, om ikke den ændring af museumsloven, der blev vedtaget i 2022, gør en anlægslov overflødig.

Det gør den ikke.

I et projekt af denne karakter og med denne økonomi vil alle former for usikkerheder kunne medføre forsinkelser og fordyrelser.

Indbringes et enkelt element for et klagenævn, vil der f.eks. være en lang sagsbehandlingstid. Det vil forsinke og fordyre projektet.

Overvejelsen om en anlægslov har eksisteret længe.

Den daværende socialdemokratiske regering indgik allerede i 2022 en stemmeaftale med V og K om en anlægslov, når der var fundet finansiering for projektet.

Det ønske vil jeg naturligvis føre videre.

Og spørgsmål om blandt andet projektets tidsplan, budget og øvrige forhold omkring gennemførelse har naturligvis også været drøftet med fondene og Nyborg Kommune.

Med en anlægslov overgår hele ansvaret for et anlægsprojekt til den pågældende minister.

Det er almindeligt, at specifikke bestemmelser i anden lovgivning fraviges, og at klageadgangen afskæres.

Sådan udformer man en anlægslov, hvad end loven handler om en ny motorvej, et nyt Statens Naturhistoriske Museum eller et Nyborg Slot-projekt.

Det skyldes, at ministeren får ansvaret for at varetage de nødvendige hensyn i den lovgivning, der fraviges.

Og efter almindelig praksis er det skrevet ind i loven, at der vil blive taget hensyn til kulturarven, naturen og miljøet.

Der er med andre ord intet usædvanligt i den måde, anlægsloven er blevet til på.

Jeg har bemærket, at der er flere, der har udtalt sig kritisk om projektet. Det kan man f.eks. læse i henvendelserne til Kulturudvalget og i indlæg i medierne.

Der er også mange, der har udtalt sig begejstret.

Jeg er altid tilhænger af en åben og demokratisk debat om den politik vi fører.

Jeg håber min besvarelse her i dag kan betrygge Folketinget i, at der har været grundige overvejelser hele vejen rundt i dette forløb.

Jeg vil gerne takke de partier, der bakker op om projektet.

Det siges, at Nyborg Slot er borgen, der fik en by.

Jeg håber, at vi sammen nu kan give Nyborg by – og Danmark – det slot, som afspejler dets storslåede historie.

Jeg ser frem til drøftelsen.